

శ్రీః  
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః  
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః  
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే

॥ త్రయోవింశః సర్గః ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

## ॥ త్రయోవింశః సర్గః ॥

భయంకరానుత్పాతాన్ దృష్ట్వాపి తానచింతయిత్వా ఖరస్య  
రాక్షససేనాయాశ్చ శ్రీరామస్యాశ్రమసమీపే గమనం

తత్ప్రయాతం బలం ఘోరమశివం శోణితోదకం ।  
అభ్యవర్షన్మహాఘోరస్తుములో గర్దభారుణః ॥ 3.23.1 ॥

నిపేతుస్తురగాస్తస్య రథయుక్తా మహాజవాః ।  
సమే పుష్పచితే దేశే రాజమార్గే యదృచ్ఛయా ॥ 3.23.2 ॥

శ్యామం రుధిరపర్యంతం బభూవ పరివేషణం ।  
అలాతచక్రప్రతిమం ప్రతిగృహ్య దివాకరం ॥ 3.23.3 ॥

తతో ధ్వజముపాగమ్య హేమదండం సముచ్ఛితం ।  
సమాక్రమ్య మహాకాయస్తస్థౌ గృధ్రః సుదారుణః ॥ 3.23.4 ॥

జనస్థానసమీపే చ సమాక్రమ్య ఖరస్వనాః ।  
విస్వరాన్ వివిధాన్ నాదాన్ మాంసాదా మృగపక్షిణః ॥ 3.23.5 ॥

వ్యాజప్రూరభిదీప్తాయాం దిశి వై భైరవస్వనం ।  
అశివం యాతుధానానాం శివా ఘోరా మహాస్వనాః ॥ 3.23.6 ॥

ప్రభిన్నగజసంకాశాస్తోయశోణితధారిణః ।  
ఆకాశం తదనాకాశం చక్రుర్భీమాంబువాహకాః ॥ 3.23.7 ॥

బభూవ తిమిరం ఘోరముద్ధతం రోమహర్షణం |  
దిశో వా ప్రదిశో వాపి సువ్యక్తం న చకాశిరే || 3.23.8 ||

క్షతజార్ద్రసవర్ణాభా సంధ్యా కాలం వినా బభౌ |  
ఖరం చాభిముఖం నేదుస్తదా ఘోరా మృగాః ఖగాః || 3.23.9 ||

కంకగోమాయుగృధ్రాశ్చ చుక్రుశుర్భయశంసినః |  
నిత్యాశివకరా యుద్ధే శివా ఘోరనిదర్శనాః || 3.23.10 ||

నేదుర్బలస్యాభిముఖం జ్వాలోద్ధారిభిరాననైః |  
కబంధః పరిఘాభాసో దృశ్యతే భాస్కరాంతికే || 3.23.11 ||

జగ్రాహ సూర్యం స్వర్భానురపర్వణి మహాగ్రహః |  
ప్రవాతి మారుతః శీఘ్రం నిష్ప్రభోఽభూద్ దివాకరః || 3.23.12 ||

ఉత్పేతుశ్చ వినా రాత్రిం తారాః ఖద్యోతసప్రభాః |  
సంలీనమీనవిహగా నలిన్యః శుష్కపంకజాః || 3.23.13 ||

తస్మిన్ క్షణే బభూవుశ్చ వినా పుష్పఫలైర్దుమాః |  
ఉద్ధూతశ్చ వినా వాతం రేణుర్జలధరారుణః || 3.23.14 ||

చీచీకూచీతి వాశ్యంత్యో బభూవుస్తత్ర సారికాః |  
ఉల్కాశ్చాపి సనిర్ఘోషా నిపేతుర్ఘోరదర్శనాః || 3.23.15 ||

ప్రచచాల మహీ చాపి సశైలవనకాననా |  
ఖరస్య చ రథస్థస్య నర్దమానస్య ధీమతః || 3.23.16 ||

ప్రాకంపత భుజః సవ్యః స్వరశ్చాస్యావసజ్జత |  
సాస్త్రా సంపద్యతే దృష్టిః పశ్యమానస్య సర్వతః || 3.23.17 ||

లలాటే చ రుజో జాతా న చ మోహాన్వ్యవర్తత |  
తాన్ సమీక్ష్య మహోత్పాతానుస్థితాన్ రోమహర్షణాన్ || 3.23.18 ||

అబ్రవీద్ రాక్షసాన్ సర్వాన్ ప్రహసన్ స ఖరస్తదా |  
మహోత్పాతానిమాన్ సర్వానుత్థితాన్ ఘోరదర్శనాన్ || 3.23.19 ||

న చింతయామ్యహం వీర్యాద్ బలవాన్ దుర్బలానివ |  
తారా అపి శరైస్తీక్షణైః పాతయేయం నభస్తలాత్ || 3.23.20 ||

మృత్యుం మరణధర్మేణ సంక్రుద్ధో యోజయామ్యహం |  
రాఘవం తం బలోత్పిక్తం భ్రాతరం చాపి లక్ష్మణం || 3.23.21 ||

అహత్వా సాయకైస్తీక్షణైర్నోపావర్తితుముత్సహే |  
యన్నిమిత్తం తు రామస్య లక్ష్మణస్య విపర్యయః || 3.23.22 ||

సకామా భగినీ మేఽస్తు పీత్వా తు రుధిరం తయోః |  
న క్వచిత్ ప్రాప్తపూర్వో మే సంయుగేషు పరాజయః || 3.23.23 ||

యుష్మాకమేతత్ ప్రత్యక్షం నాన్యతం కథయామ్యహం |  
దేవరాజమపి క్రుద్ధో మత్తైరావతగామినం || 3.23.24 ||

వజ్రహస్తం రణే హన్యాం కిం పునస్తౌ చ మానవౌ |  
సా తస్య గర్జితం శ్రుత్వా రాక్షసానాం మహాచమూః || 3.23.25 ||

ప్రహర్షమతులం లేభే మృత్యుపాశావపాశితా |  
సమేయుశ్చ మహాత్మానో యుద్ధదర్శనకాంక్షిణః || 3.23.26 ||

ఋషయో దేవగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ సహ చారణైః |  
సమేత్య చోచుః సహితాస్తేఽన్యోన్యం పుణ్యకర్మణః || 3.23.27 ||

స్వస్తి గోబ్రాహ్మణేభ్యస్తు లోకానాం యే చ సమ్మతాః |  
జయతాం రాఘవో యుద్ధే పౌలస్త్యాన్ రజనీచరాన్ || 3.23.28 ||

చక్రహస్తో యథా విష్ణుః సర్వానసురసత్తమాన్ |  
ఏతచ్ఛాన్యచ్ఛ బహుశో బ్రువాణాః పరమర్షయః || 3.23.29 ||

జాతకౌతూహలాస్తత్ర విమానస్థాశ్చ దేవతాః |  
దదృశుర్వాహినీం తేషాం రాక్షసానాం గతాయుషాం || 3.23.30 ||

రథేన తు ఖరో వేగాత్ సైన్యస్యాగ్రాద్ వినిఃసృతః |  
శ్యేనగామీ పృథుగ్రివో యజ్ఞశత్రుర్విహంగమః || 3.23.31 ||

దుర్జయః కరవీరాక్షః పరుషః కాలకార్ముకః |  
హేమమాలీ మహామాలీ సర్పాస్యో రుధిరాశనః || 3.23.32 ||

ద్వాదశైతే మహావీర్యాః ప్రతస్థురభితః ఖరం |  
మహాకపాలః స్థూలాక్షః ప్రమాధస్త్రిశిరాస్తథా |  
చత్వార ఏతే సేనాగ్రే దూషణం పృష్ఠతోఽన్వయః || 3.23.33 ||

సా భీమవేగా సమరాభికామా  
మహాబలా రాక్షసవీరసేనా |  
తౌ రాజపుత్రౌ సహసాఽభ్యుపేతా  
మాలా గ్రహాణామివ చంద్రసూర్యౌ || 3.23.34 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే త్రయోవింశః సర్గః ||